

KERENSKI SE VRAČA V PETROGRAD

AVSTRO-NEMCI PRIŠLI ITALIJANOM ZA HRBET.

PRODIRANJE NEMCEV OD SEVERNE STRANI.

Italijanci okupirali Asiago in
Belluno 15 milj za reko Piavo.
Italijani se drže ob morju.

CADORNA ODTAVLJEN.

London, 12. nov. — Is Rima po-
javljajo, da se vrši na Tirolskem ve-
lika bitka. Nemci so okupirali me-
đu Belluno, 36 milj od Asiaga in
15 milj od Benetk. Vsi so tudi
prišli Vidor na vzhodnem bre-
gu Piave, ki so ga Italijani hranili
velikim naporom. V Berlinu pri-
javljajo, da so Italijani sadrli
avstro-nemce ob spodnji Pavi.

London, 12. nov. — Angleške
vojske v Palestini so dosegle Eadud
na morju, osem milj od Askala-
na, ki je v ravni smeri od Jeru-
salama. 600 kitarijskih milj osem-
deset v Palestini je še v rokah An-
glij.

AVSTRO-NEMCI PRILILI ZA REKO PIAVO.

London, 11. nov. — Uradno po-
javljajo, da je Mackensen
s novim prodiranjem od za-
padne, tirolske strani in njegove
vojske so se prišle 15 milj za reko
Piavo, novo obrambno črto Ita-
lijancev. Nemci so okupirali Asi-
ago, ki se nahaja na Pavi in da-
le za reko Brento. Sovražnik
je pri jugu vsakega z namenom,
da pride italijanskim armadam
na hrbet in jih zajame v Benečiji
med rekama Pavi in Brento.

Ako se Avstro-Nemcem posreči
piti do Padue, tedaj bodo zapeli
spadni breg Brento in Italijani
se bodo morali boriti med dvema
vodoma. Avstro-nemške armade,
ki prodirajo od Soče in Karnskih
Alp, so se dosegle reko Piavo na
15 milj od Benetk. Italijani so uničili vse mo-
re črte od tirolskih gor do mor-
ja. Italijani so uničili vse mo-
re črte od tirolskih gor do mor-
ja. Italijani so uničili vse mo-
re črte od tirolskih gor do mor-
ja.

Dvajset milj od Asiaga, ki je v
tirolskih gorah, je Citadella ob
lokalni Treviso-Verona, ki tvori
pomembno prometno zvezo za Italija-
nce v dotičnem okoliščju. Osemnajst
milj proti jugu je Padua ob želez-
ni Benetke-Bologna. Ako Nem-
ci vzmemo Citadello in Paduo, te-
daj bodo trideset milj za hrbtom
glavne italijanske armade, ki la-
sko v tem slučaju doživi kata-
strofo.

Berlin (via London), 11. nov. —
Nemški vojni stan je poročal an-
glo: Nemške in avstro-ogrske čete
prodirajo v dolini Sugane in ob
Pavi. Po ljutem boju na ulicah
vzeli Asiago. Italijanske zad-
nje straže, ki so se ustavljale na
novo vlin in na ravnini zapadno
od Livenze, so bile odbite. Naše
armade so dosegle Piavo od Suse-
gane do morja.

London, 11. nov. — Angleške
in francoske čete z veliko rezervo
topništva so formirale bojno črto
zapadno od Pave.

Cadorna odstavljeno; francoski
general vodi Italijane.

Rim, 11. nov. — Rezultat vojne
konference zaveznikov je bil, da
je generalu Carodni odvzeto po-
veljstvo čet in generala Disz.
Rodoglio in Crandino bodo od-
ločili vodili italijanske armade. Ob-
nem je kreiran mehanizirski
vojni štab za vrhovno vodstvo, v
katerega so francoski general
Foch, angleški general Wilson in
italijanski general Cadorna.

REKORD V PRIDELKU LETOŠNJE KORUZE.

Letošnji pridelek prekaša vse
prejane najboljše letine, pra-
vi poljedelski departement.

ČEZ TRI MILJARDE BUŠLJEV.

Washington, D. C. — Letos so
pridelali v Združenih državah 66.
000,000 bušljev več koruze kot v
najboljšem prejšnjem letu. Po po-
ročilih poljedelskega departementa
znaša pridelek koruze 3,191,083,
000 bušljev.

Vsled slane v oktobru se je pri-
delek koruze zvišal okoli 19,700,
000 bušljev.

O krompirju so poročali, da ga
letos pridelajo 439,086,000 buš-
ljev. Slabo vreme v oktobru je skr-
šilo pridelek za 13,000,00 bušljev.

Tobaka so pridelali nepričako-
vano veliko.

Krompir ne izvažajo in pridelek
je večji, kot ga potrebuje ljud-
stvo v Združenih državah. Rezer-
va baže znaša 100,000,000 bušljev.

MISTERIJOZNA BOLEZEN.

Mishavaka, Ind. — V tovarni
Rubber Regenerating kompanije je
naenkrat zbolelo 25 delavcev in
delavk. Takoj so se razširila go-
vorila, da jim je mogoče zastrupi-
te neznan kajzerjev privrženec.

Osemnajst oseb so poslali v bol-
nišnico, ki so jo kmalu zapustile
vse izven petih. Zdravniki izjav-
ljajo, da je neke vrste kovinsko
zastrupljenje, toda odkod prihaja,
še ni dognano. Kompanijski us-
trupi z botulizmom, če so živila
pokvarjena.

Botulizem je zastrupljenje v
črevih, ki prihaja od a pridene
barvane ali jeterne klobase ali
druge spridene jedi.

Če so konzervirana živila sprid-
žena, je najvarnejše, da jih vr-
žete proč. Botulizma se človek
tudi ubrani, če vrže proč vse ple-
snobo, potem pa živila dobro
prekuha, da je bacil botulizma
uničen.

SOCIALIST IZVOLJEN ZA SOD- NIKA.

New York, N. Y. — Socialist
Jacob Pankin je bil izvoljen za
municipalnega sodnika v drugem
manhattanskem okraju. Po
poročilih je dobil 5,837 glasov ve-
čine.

PREOSTANEK SREDNJEGA VEKA.

Cumberland, Md. — Edward
Steward je pretepel svojo ženo
in za to je bil obsojen na deset
udarcov z bičem. Dali so mu de-
set dni časa, da vloži priziv pro-
ti kazni.

Velika surovost je bila, da je
Edward Steward pretepel svojo
ženo. AR take surovosti ne odpra-
vi druga surovost.

NAŠLI SO DINAMIT PRI NABI- RALNIKU.

Sterling, Colo. — Pri vodnem
nabiralniku North Sterlinga so
našli med skalami 25 palčje dina-
mita s kupkami in vžigalno nitjo.
Oblasti zdaj preiskujejo, če so de-
lavei pozabili na dinamit, ali če ga
je podtaknila zlobna roka.

VREME.

Chicago in okolica: Jasno v
ponedeljek in torek; v temperaturi
bo veliko izpremenbe; zmerni
severovzhodni vetrovi. Povpreč-
na temperatura v zadnjih 24
urah: 51.

NAČRTI AMERIKE ZA PETLETNO VOJNO.

Vsled poloma v Italiji in položaja
v Rusiji pade težje breme
vojne na Ameriko in
Anglijo.

BAKER IMA UPANJE V RUSIJO.

Washington, D. C. — Od Ame-
rike je odvisno, da reši zapadna
narode, ki se bojujejo za samova-
do pred militaristični razvadami
Nemčije. Združene države se mo-
rajo pripraviti v takem obsegu v
Anglijo in Francijo, da prema-
gajo Nemčijo, da se je zdel vsled
tega nerazumljiv.

To je prepričanje, do katerega
so prišli predsednik in njegov ka-
binet na seji, ko so razpravljali o
polažu, ki so ga povzročile spre-
membe v Rusiji in Italiji.

Bila je najvažnejša seja, odkar
je bila sklenjena nspoved vojne
Nemčiji. Predsednik in člani kabi-
neta so imeli razpravljati o naj-
večji krizi, ki jo imajo rešiti naro-
di v vojni proti Nemčiji.

Rusija je izčrpana, Italija je
praktično pohabljena in kajser bo
mogoče kmalu v položaju, da po-
jača svoje postojanke na zapadni
fronti.

Od Nemčije pričakujejo po kon-
čanem navalu na Italijo mirovno
ponudbo. Če ho predloga odklo-
njena, tedaj je pričakovati dolgo-
trajno vojno.

Taka je situacija, o kateri sta
razpravljala predsednik Wilson
in njegov kabinet. Vprašanje je
bilo, če posluhajo mirovno ponud-
bo Nemčije ali se odločijo za na-
daljevanje vojne do zmage, ne
glede na to, koliko časa bo vojna
trajala.

Na to vprašanje so kmalu odgo-
vorili. Član za članom kabineta in
končno predsednik sam je povedal
svoje mnenje o situaciji in dolžno-
sti Združenih držav.

Vai soglašajo, da se Zedinjene
drž. ne morejo zdaj opotekati, da
zmage nemške vojne mašine za-
htevajo, da se Amerika zdaj bojuje
za samohranje, — da mora v bitko,
ki uniči pruski militarizem.

Spremembe v Italiji in Rusiji na
škodo alirancev pomenijo po na-
zori predsednika in članov kabi-
neta, da bo vzelo dalj časa, da bo
porazena Nemčija in da morajo
Združene države prevzeti veliko
breme v vojni.

Francija je nspela vse svoje
moči in je še zdaj v vojni, dasi-
ravno je mnogo zgrubila na člove-
ških močeh. Anglija je ravnokar
dosegla polno moč in ima veliko
v rezervi. Sklenili so, da se mo-
rajo Združene države odločiti,
da ne dajo drobea, ampak vasko
ono svoje moči, da zmagojo v
vojni.

Iz razprave kabinetnih članov
je razumeti, da vojna lahko tra-
ja od enega do pet let.

Odločili so se, da predložijo kon-
grom v bodočem zasedanju, ki
prične prihodnji mesec, program
za dolgotrajno vojno, v kateri
bodo Združene države organizi-
rale vse svoje moči.

Glavni del tega programa bo
tvorilo izvežbanje armade, bro-
ječe 5,000,000, izdelovanje po-
trebne opreme in gradnja potre-
bnih ladij za transportacijo ar-
made v Evropo in prevažanje po-
trebnih.

Če se ta program izvrši, bodo
Združene države spremenjene v
velik vojaški tabor. Vlada bo
prevzela mnogo tovarn, zgradila
več ladjedelnic, prevzela bo mo-
goče kovinske rudnike in žele-
zarne.

Kakor hitro se zboljšajo trans-
portne razmere, zgrade še dva in
trideset vojaških taborišč za iz-
vežbanje armade.

MOBILIZACIJA LETALSKEGA ZBORA.

Vlada potrebuje veliko armado
delavcev za ameriški letalski
zbor v Franciji.

IZUČENI DELAVCI.

Washington, D. C. — Armado
do delavcev, ki bo obstala iz 27 raz-
ličnih rokodelstev, mobilizirajo za
letalsko sekcijo signalnega zbora
za službo v Franciji, da bo vse pri-
pravljeno za veliki ameriški na-
pad v zraku. Delavci bodo delali
tako blizu bojne črte, kot je mogo-
če blizu nje zgraditi oporišča za le-
talce. Njih glavna naloga bo, da
imajo letala v redu, da so sposob-
na za polet.

Za to delo potrebujejo izdeloval-
ce jader, čevljarje in krojače, da
izdelujejo in popravljajo peroti.
Mizarje in izdelovalce čolnov, da
izvrše popravila iz lesa. Poleg njih
potrebujejo strojnike, kotlarje,
kovače, mehanike, električarje, te-
sarje, izdelovalce opek, šoferje
itd. Za službo potrebujejo moše,
ki so telesno sposobni in ne stari
nad 40 let.

DRUŽENE DRŽAVE BODO POMAGALE ŠE NADALJE Z AMBULANČNIMI BRIG- TAMI RAVNENJEM.

Washington, D. C. — Združene
države imajo zdaj 3,180 zdravni-
skih oficirjev, strošne in članov
ambulančnega zbora v Evropi, ki
so dodeljeni britskim in franco-
skim armadam. Zdaj so se pripra-
vili, da izvežbajo še 120 sekcij za
francosko armado.

Ameriški sanitetni oddelki so
samo posojeni francoskim in brit-
skim aliam in jih lahko odpokliče-
je vsek čas in dodeli ameriški ar-
madi. Če bodo sanitetni oddelki
odpoklicani, tedaj dodela nove od-
delke, ki se sedaj vežbajo, brit-
skim in francoskim četam. Britski
oficirji so večkrat pohvalili delo
ameriških sanitetnih oddelkov,
Francoski so jih pa 35krat pohvali-
li v armadnem povelju.

VOJNI TAJNIK JE ZNICAL STAROST ZA OFICIRSKO KANDIDATE.

Washington, D. C. — Vojni taj-
nik Baker je znical starost oficir-
skih kandidatov, ki se izvežbajo
za tretjo armado od 21 let na 20
let in devet mesecev. Šola prične
v januarju. Namen tega znižanja,
da se lahko trimesečnega vežbanja
udeležijo mladeniči, ki bodo po kon-
čanem vežbanju dosegli 21 let.

MOGOČE POKLIČEJO LET- NIK 1917 K PRIHODNJE- MU NABORU.

Washington, D. C. — V podu-
šenih krogih govore, da predlo-
že kongresu v prihodnjem zase-
danju, da doda k vojaškemu na-
bornemu zakonu letnik 1917. To
pomeni, da pokličejo k naboru
fante, ki so po 5 juniju t. l. do-
segli starost 21 let.

Druga registracija se bo vršila
mogoče okoli 1. januarja, da pri-
dejo tudi novi neregistrirani na
nabor.

NOV PROCES ZA GASOLIN.

Chicago, Ill. — Louis Bond
Cherry trdi, da je izumil nov e-
lektrokemičen proces za pridobi-
vanje gasolina, ki ga ceni na de-
set centov galona.

Cherry pravi, da vlada kmalu
potakusi njegov proces pod nad-
zorovanjem narodnega obramb-
nega odbora. Veliko tovarno za
čiščenje gasolina zgrade v Chip-
pava Fallsu, Wis.

Po končani seji je vojni taj-
nik Baker izjavil, da je prepri-
čan, da Rusija sama uredi svoje
notranje razmere in ohrani svo-
bodo.

Vlada bolševikov se podira. Keren- skij ima 200,000 mož za potlače- nje rebelov, ki so izgubili Moskvo. Menševiki v boju z bolševiki. Pa- dec Leninove vlade je še vpraša- nje par dni ali par ur. Armada na fronti je v večini zvesta Keren- skiju, posebno kozaki.

London, 12. nov. — Aleksander
Kerenski se bliža Petrogradu z
armado 200,000 mož. Zadnje vesti
iz Petrograda namenjajo, da se je
vlada bolševikov še podira. Keren-
skijeva četa so vsele Carsko selo,
15 milj od Petrograda in takoj
nato so se vneli bezni boji na pe-
trogradskih ulicah med komaki in
bolševiki. Komakom so se pridru-
žili tudi menševiki (majinski so-
cialisti), ki ne marajo za Lenina in
njegove pristale. V Petrogradu se
je organiziral "Vseruski odbor za
revolucije" in "Vseruski odbor za
revolucije" in "Vseruski odbor za
revolucije".

Kongres je zboroval od ene po-
poldne do petih zjutraj drugega
dne in seja je bila zelo voharna.
Med delegati je bilo mnogo na-
sprotnikov, ki se niso strinjali s
programom bolševikov, toda Le-
nin in Troekij, dva glavna go-
vornika, sta spretno pobila vasko
opozicijo. Najhujša debata je bi-
la zaradi vojne in miru in konfi-
kacije zemljišč.

Nasprotni govornik je povdar-
jal, da je še preagodaj govopiti o
premirju, ker se ni zanesli na de-
lavce in vojske v drugih vojsku-
jočih se državah. O revoluciji v
Nemčiji ni treba niti sanjati in
sramota bi bila skleniti mir s im-
perialističnimi vladami. Ako Ru-
sija zdaj ponudi mir, bi to pome-
nilo, da ni več sposobna boriti se
za demokracijo.

Lojalne čete se zbiraajo okrog Kerenskija.

London, 11. nov. — Včeraj so
poročali iz Petrograda, da Keren-
skij mobilizira lojalne čete kakih
sto milj od glavnega mesta. Čete
se pripravljajo na pohod proti
Petrogradu. Kerenski je pridobi-
l vse garnizije v Lugi in Gadi-
niji. Tudi v Moskvi ne kaže voja-
štvo posebnega navdušenja za
novo vlado bolševikov. Izvrševal-
ni odbor železničarske organizaci-
cije je pozval delavce na štrajk v
šestnajstih mestih; ne ve se pa,
da li je štrajk naperjen proti Ke-
renskiju ali bolševikom.

Nobenega dvoma ni več, da je
Kerenski na varnem in da ima še
vedno simpatije pri ljudstvu in v
armadi; to pripoznajo bolševiki
sami, ker drugače ne bi dovolili
te vesti iz Petrograda, kjer kon-
trollirajo brzojavno zvezo. Keren-
skij je ušel iz Petrograda v av-
tomobilu neopažen in brez voja-
škega spremlstva.

Lenin, predsednik nove vlade.

London, 11. nov. — Vseruski
kongres delavskih in vojaških de-
legatov, ki se je vršil v petek v
Petrogradu, je rešil vprašanje
miru in vojne, konfiskacije zem-
ljišč, gozdov, rudnikov in indu-
strij ter izvolil novo revolucio-
narno vlado. Volitev kabineta je
bila zadnja točka na dnevnem re-
du in izvoljeni so bili:

Nikolaj Lenin, predsednik;
Leon Troekij, zunanje zadeve;
Rikov iz Moskve, notranje za-
deve;
Milutin iz Saratova, poljedel-
stvo;

Šiljapnikov, delo;
Ovsjanikov, Krilenko in Bi-
benko, vojna in mornarica;
Nogin, trgovina in industrija;
Lamsarski, podžupni v Pe-
trogradu, šolstvo;
Svorcev, finance;
Teodorov, prehrana;
Avelov, pošta in telegraf.
Opokov, pravosodje;
Tekašev, zadeve narodnosti.

Vsi člani vlade so bolševiki in
socialni revolucionarji, ki pripa-
dajo levemu, radikalnemu krilu
socialistične stranke. Ime "mi-
nister" so zavrgli in imenujejo
se le odborniki vlade; vask od-
bornik zastopa odsek, ki uprav-

lja določene posle. Bibenko, ki
vodi odsek mornarice, je navaden
mornar iz Baltičke flote, in Šilja-
nikov, odbornik za delo, je nava-
den delavec. Leon Troekij, bivši
urednik socialističnega lista v
New Yorku, ki je prejemal \$12
tedenske plače, je "minister" za
zmanjše zadeve.

Kongres je zboroval od ene po-
poldne do petih zjutraj drugega
dne in seja je bila zelo voharna.
Med delegati je bilo mnogo na-
sprotnikov, ki se niso strinjali s
programom bolševikov, toda Le-
nin in Troekij, dva glavna go-
vornika, sta spretno pobila vasko
opozicijo. Najhujša debata je bi-
la zaradi vojne in miru in konfi-
kacije zemljišč.

Nasprotni govornik je povdar-
jal, da je še preagodaj govopiti o
premirju, ker se ni zanesli na de-
lavce in vojske v drugih vojsku-
jočih se državah. O revoluciji v
Nemčiji ni treba niti sanjati in
sramota bi bila skleniti mir s im-
perialističnimi vladami. Ako Ru-
sija zdaj ponudi mir, bi to pome-
nilo, da ni več sposobna boriti se
za demokracijo.

Te besede so zelo razburile
delegat, tedaj je planil na noge
Troekij in dejal, da dvoje se mo-
ra zgoditi: Ali bo ruska demokra-
cija dvignila proletarsko gibanje
po vsi Evropi, ali pa bodo evrop-
ski kapitalisti in imperijalisti str-
li rusko demokracijo in Rusijo
obenem. Nato je sledil Lenin in
povedal, da Rusija nikakor ne mi-
slji pokazati Nemčiji, da ni spomo-
tna za noben boj; ako se Nemčija
ne bo odzvala na mirovno ponudbo
s humanitarnega stališča, tedaj se
bo ruska demokracija borila z
vsemi silami, ker bo vedela, zakaj
se bori. Danes ruska armada ne
ve, zakaj je v boju, toda ko ji bo
jasno, da se mora boriti, borila se
bo desetkrat boljše.

Gromovito odobravanje je po-
zdravilo zadnje Leninove besede.
Na kongresu so bili represen-
tirani val krajevni sovjeti med
delavci in v armadi; baltička in
črnomoška flota sta bili tudi do-
bro zastopani. Nekaj kozakov je
tudi bilo. Navzoč je bil tudi de-
legat vojaškega odbora na nace-
donki fronti, ki se je pritoževal,
da je Kerenskijska vlada popol-
noma zanemarila ruske čete v tu-
jni. Dejal je, da so Rusi v Ma-
cedoniji vili vojne in da žele novi
revoluciji največ sreče.

Vprašanje velikih zemljišč je
bila druga tečajna točka. Kon-
čno so se zedinili delegati, da
postanejo privatna, državna in
cerkvena veleposrestva takoj last-
nina republike brez vsake odškod-
nine; zemljišča malih kmetov so
nedotaknjena. Podržavijo se tu-
di gozdovi, rudniki vsake vrste in
veliki pašniki z živino. Vse to
imajo upravlja zemljiški odbor
vlade s pomočjo krajevnih odbo-
rov. Zemlja se razdeli med kme-
te in vojske. Vask kmet dobi za-
stojn kraj zemljišča, kolikor ga
more sam obdelati, toda v sluča-
ju, da kmet zanemara zemljišče,
ga ima zemljiški odbor pravico
vzeti in dati drugemu kmetu.

Vs načrt zemljiščne razlastit-
ve pride še enkrat pred ustavo-
dajno skupščino, ki ga odobri ali
pa predela. Samo trije delegati
so glasovali proti zemljiškemu
programu.

(Dalje na 3. str., 1. kol.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

Circulation 31

Datum v ohiptaju n. pr. (October 30-17) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevnom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

Kajzerju je zrasel greben.

Iz Švice, Danske in Holandije prihajajo poročila, da so v Berlinu "povišali ceno miru", to je da bo Nemčija raztegnila svoj program aneksij, odkar so vrgli Italijane iz Goriške in Benečije. Pravzaprav niso v Berlinu še do danes povedali, kakšne vojne cilje ima kajzer in jasno je od prvega dne, da je Viljem začel vojno z dalekosežnim osvojevalnim načrtom. Oficijsko čevkanje na papeževu noto je bila kopica puhlih fraz, na katere se izven Nemčije ni nihče oziral razen naivnežev.

Poljsko kraljestvo je bila druga sleparija, s katero je Viljem vlekel naivne ljudi; ravno tako je z avtonomijami v Avstriji in demokratiziranjem Prusije. Kadar je kajzerju slaba predla na bojiščih in kadar so grozili delavski nemiri doma, pa je prišel na dan s kakšno frazasto obljubo.

Poraz Italijanov in mršavi uspehi na ruskem bojišču so pa menda "nasitili" izstradano ljudstvo v Nemčiji in Avstriji in kajzer menda misli, da je že na konju. Junkerjem je dovoljeno, da smejo svobodno razglašati aneksijo vseh teritorijev, ki so pod peto nemške armade. O "neodvisnem" poljskem kraljestvu ni več govora, pač pa pišejo, da se ima razdeliti med Prusijo in Avstrijo; junkerji pravzaprav zahtevajo, da pride vsa Poljska pod Nemčijo, ker so jo nemške armade okupirale in da Avstrija ne dobi nič, ker ni na bojiščih sploh nič dosegla. O Benečiji tudi pravijo, da mora služiti Nemčiji za kontrolo Jadranskega morja in o Avstriji ni govora. To je sicer popolnoma logično, ker Avstrija je danes le kajzerjeva provinca in sama ne odločuje več ničesar.

Ali kajzer še vedno dela račun brez krčmarja. Vojna še ni končana in čuditi se je, da se morejo Nemci navduševati za "zmago", ko se pa njihova mornarica ne sme prikazati na Severnem morju in ko dobivajo na zapadni fronti take po grbi, kakršnih še niso nikdar. Na ruski fronti, v Rumuniji in na Italijanskem je bilo lahko "zmagovati", toda pred Verdunom in pri Ypresu pa pruska mašina že kaže polomljena rebra.

Oholi prusjaki morajo še počakati, preden si razdele Evropo. V nas še vedno prevladuje trdna vera, da bodo o usodi narodov govorili narodi sami, kakor se glasi princip predsednika Wilsona in ruske demokracije. In ko bodo odločevali narodi, ostane Poljska Poljakom, Litva Litvincem, Belgija Belgijcem, slovenske dežele ostanejo Slovencem, ki se pridružijo Jugoslovanom v federativni republiki, Benečija Italijanom, ker je italijanska, in Nemci dobe, kar je nemškega in nič več.

Zmagati mora svoboda narodov, ker brez te svobode ni demokracije.

"Lačni šolarčki ne smejo dobiti prigrizka, ker to bi bil socializem!"

Čikaški šolski svet — v katerem sede cenjeni gospodje in cenjene dame — je odbil svoto \$5000, ki je bila namenjena za enocentni, prost prigrizek (penny lunch) revnim šolarčkom v javnih šolah.

Gospodje in gospe v šolskem svetu, ki se po veri dele v katoličane, protestante in žide, po politiki pa v demokrate in republikane, so v večini pritrdili besedam svetovaleca Hart Hanson, ki je dejal, da prost prigrizek za lačne šolarčke, otroke revnih starišev — bi bil socializem, ki ne sme v javne šole!

Radi bi vprašali gospode šolske svetovalce in gospe svetovalke, kakšno veselje in kakšne zmožnosti do učenja imajo otroci s praznim želodcem? Kakšen "izem" je sploh mogoče zabiti v glavo otrokom, ki ne mislijo na drugo, kakor kdaj in kaj bodo jedli?

Gospodje in gospe, ki si vsak dan trikrat ali petkrat dobro napasejo trebuhe in ki ne vedo, kaj se pravi, biti lačen, bodo s svojimi skrajno absurdnimi sklepi dosegli to, da bo v Chicagu še več socialistov. Socialistična misel

se ne rodi pri polnih mizah, temveč pri ljudeh, ki trpe in ki se zavedajo, da trpe po krivici.

"The Chicago American", ki je vse kaj drugega kakor socialistični dnevnik, pravi v svoji ostri kritiki tega zaključka: "Ako je to socializem, da revni šolarčki dobe prost prigrizek na račun mesta, tedaj hočemo, da pride tak socializem".

DOPISI.

Red Lodge, Mont. — V naši naselbini so morali obleči vojaško suknjo sledeči: Jakob Škerjanc, predsednik društva Solnce št. 81, SNPJ., John Šaušek in R. Brozovič, ki je tudi član naše jednote. Tudi več Hrvatov je bilo pozvanih, toda njih imena niso znana. — Poročevalec.

Moline, Ill. — Tudi pri nas, kakor povsod, se dela s polno paro, to je da nam je dovoljeno garati več, kot bi si pa mogoče želeli. Draginja je vedno večja in če bo šlo tako naprej, ne vem, kaj bomo počeli v bodočnosti. Če tudi so v splošnem plače nekoliko večje kot prej, nam vse to ne zadostuje, ker je draginja toliko večja. Izkoriščevalci in špekulanti so imenito izrabili izreden položaj in nas derejo, kjerkoli jim nanese prilika. Ako bi jim vlada ne stopila še nekoliko na prste, bi bilo še veliko slabše.

Listi so polni poročil, kako kajzerjeve in Korošne armade napredujejo v Italiji. Ni mi žal, da so italijanske čete potisnili iz slovenskega ozemlja; tudi jaz sem živel v kraju, ki ga je imela zasedena Italija in bi ji nikakor ne privoščil te slovenske zemlje, ne morda zato, da sem imel tam kak raj ali dobroto, kajti teh pod avstrijsko birokratično vlado ni bilo. Saj veste, kako smo živeli in čutili. Besede župnikov so nam bile svete, molili smo mnogo, delali za bomo življenje, kar se je največ dalo, mislili pa skoro nič. Sicer pa so nam pripovedovali, da bodo že kmalu mislili in skrbeli za nas.

Kot sem omenil, ni mi žal, da je italijanska nevarnost okupacije slovenskega ozemlja za enkrat odstranjena, nikakor pa ne želim zmagati kajzerju in njegovi zaveznici Avstriji. V slučaju, da zmagata Nemčija in Avstrija, potem ne bo govora o kakšni svobodi ali demokraciji.

Z železno roko bodo zatirali vsako gibanje za svobodo in pravice ljudstva. Slovanski narodi bodo bolj kot kdaj poprej čutili pest avtokratizma in germanizma. Svoboda tiska in govora bo še bolj omejena kot pred vojno. Za Jugoslovane bi to pomenilo borbo na življenje in smrt za narodni obstanek. Vrnilo se bo največje politično preganjanje ljudi, ki se bodo zamerili vladi, v prvi vrsti za vednega proletariata. To so vrziki, vsled katerih nobeden svobodoljubec človek ne želi zmagati avtokracije centralnih držav.

Slovenci v Ameriki naj se pripravijo, da bodo kot ena velika organizirana moč stali narodu ob strani ob uri odločitve. Prej ali slej se bo sklepalo o usodi Evrope, oziroma njenih narodov. Odtudi ne bomo nikakoli odločno moč, moramo napeti vse sile, da bomo storili vsaj to, kar se bo dalo storiti. Prostor ameriških Slovencev sedaj je v Slovenskemu Republikanskemu Združenju. Čim močnejši bomo, tim več bomo lahko storili za idejo jugoslovanske federativne republike.

Ob ti resni uri ne bi smeli biti malomarni in misliti, da se nas razmere naroda v stari domovini nič ne tičejo. Ne samo nas, temveč vsega sveta se tiče rešitev jugoslovanskega vprašanja. Ugodna rešitev tega vprašanja v smislu izjave S. R. Z. bi bila korak naprej k demokraciji in svobodi zemeljskega prebivalstva. Kjerkoli se strmoglavni avtokracije, pomeni, da ima demokracija enega sovražnika manj.

Vsled tega naj bo naše delo za sedaj osredotočeno v organizaciji S. R. Združenja. Naj ne manjka nikogar, ki mu je napredek naroda tu in onkraj morja pri srcu, kajti le v delu je uspeh.

A. Mravljec.

Masontown, Pa. — Društvo Trdnjava, šte. 101, S. N. P. J., vljudno vabi rojake in društva tu in v okolici, da se blagovolijo vdeležiti naše veselice ki jo priredimo dne 17. novembra ob 6. xve-

čer. — Vstopnina za moške, 75c. Dame so vstopnine proste. — Za izvrstno godbo, kakor tudi za dober prigrizek in pijačo bo kar najboljše preskrbljeno. Na svidenje v soboto!

Vabi odbor.

Collinwood, O. — Dolžnosti me vežejo, da tudi jaz napišem par vrstic cenjenim čitateljem tega lista.

Ob slovesu naših fantov v armado strica Sama, smo jim priredili veselico kot v pozdrav naših prijateljev in znancev, kateri so z nami neumorno delovali pri raznih tukajšnjih društvih za časa bivanja v tukajšnji slov. naselbini.

Sedaj spoznamo, da smo izgubili iz svoje srede moči, s katerimi bi bili lahko delovali na polju napredka našega naroda še z večjim uspehom.

Večina teh fantov nima tukaj staršev in ne sorodnikov, na katere bi se mogli obrniti v slučaju potrebe. Tisti, ki smo še ostali doma, smo izvolili iz med več družtev odbor, kateri se imenuje "Oskrbovalni odbor" za pomoč slov. vojakov iz Collinwooda v armadi Združenih držav. Ta odbor deluje za vse slov. fante, ki so že ali še bodo poklicani k vojakom iz tukajšnje naselbine. Ti naj se obrnejo v slučaju potrebe na tukajšnji odbor, bodi si da so v gnetnih ali drugih stiskah. Ta odbor je že dobil nad \$50 čistih dohodkov in darov od strani tukajšnjih rojakov. Ta denar je vložen na čekovno knjigo.

24. dec. zvečer priredi ta odbor v Stakičevi dvorani veselico v korist slovenskih vojakov iz tukajšnje naselbine. Zato tem potom najljubše prosimo rojake in rojakinje, da se te veselice kolikor mogoče v obilnem številu vdeležijo. Morebiti takrat tudi pride večina teh fantov na dopust.

Tudi telovadno dr. Sokol Jadran priredi 25. nov. veselico v prej omenjeni dvorani, ki bo od svojih čistih dohodkov prispevala nekaj odstotkov tem vojakom.

Vojaki, ki berete ta list, vam bo ta naš sklep znan in če pridete na dopust, se s prošnjo obrnite na imenovan odbor, ozi. tajnika G. M. Kabaj 16011 Waterloo rd. Collinwood, katero bo odbor vzel v pretes ter po previdnosti potrebe vsakemu vojaku povrnil polovico vseh stroškov. Rojaki in prijatelji vojakov iz naše naselbine, ki veste za njih naslove, pošljite jim ta list, ali jim pa sporočite, da naj se vojaki v potrebi obrnejo na preje imenovanega tajnika tega odbora.

Ignac L. Prelogar, predsednik.
15310 Daniel Ave.

Uplivi vojne na ameriška gledališča.

Iz New Yorka poročajo, da so imeli ravnatelj raznih newyorških gledališč sejo, kjer so razpravljali, na kak način bi se dalo znižati stroške v upravljanju gledališč, kajti dohodki postajajo vedno manjši. Velikanska večina ljudi je morala vsled vseobče draginje in majhnih dohodkov opustiti obiskovanje gledališč. Sedaj je na vstopnice naložen še precejšen vojni davek, ki tudi upliva na žepe revnejših slojev.

Neko newyorško gledališče, ki je v normalni dobi imelo do \$8,000 dohodkov na teden, dobi sedaj na vstopnicah le okoli \$1,900 tedensko. Ravnatelj namerjavo znižati plače gledališkim igralcem, ako ne najdejo drugega izhoda. Da bodo znižali tudi plače, o tem ni dvoma. Mezda v velikih mestih, kot New York in Chicago, se ni niti od daleč zvišala sorazmerno z draginjo. Posledica tega je, da vzamejo stroški za prehrano, obleke in druge najpotrebnejše stvari vse že itak majhne dohodke in jim ne ostane ničesar za zabavo, ki je delavskemu ljudstvu ravno tako potrebna, ako ne še bolj kot bogatašem. Družbeni sistem je bil že do sedaj tak, da je zapiral masam delavskega ljudstva pot do umetniških užitkov.

Do nje imajo pristop le privilegirani stanovi, enostavno zato ker imajo denar. Mase morajo biti zadovoljne, da se jim da prilika videti vsakovrstno zmes v kinematografih, ki je vse drugo, samo umetniška ne in uganjanje raznih burk v "vaudeville" gledališčih.

Vstopnina v te vrste "showe" ni visoka in se že premaga. Privoščiti si sedeže v boljšem gledališču, kjer človek dobi tudi nekaj duševnega užitka, pomeni enodnevno plačo in če imaš s seboj še ženo, seveda toliko več. Le malo je danes delavskih ljudi, ki bi si mogli odtrgati od ust dovolj, da bi posejali smpatja gledališča. Pri tem mislimo gledališča v pravem pomenu besede, ne pa navadne "teatre" drugega reda.

Večina delavstva smatra poset v gledališča velik luksuz in si jih predstavlja le za bogatine. Oni mislijo, da so gledališča le za nekako postranako zabavo, brez kak posebne vrednosti za izobrazbo.

Gledališča, mesto da bi služila umetnosti, morajo služiti kot vse druge naprave, profitu. V pogledu umetnosti bo potreba velikih reform, ki jih bo izvršil le socializem. V socialistični družbi bo umetnost ljudska last, ki bo imela služiti kulturi in razvedrilu vseh ne pa kot do sedaj, ko jo ima v zakup peščica bogatašev.

Ameriške vesti.

JAVNI TOŽITELJ HOČE ZAHTEVATI SMRTNO KAZEN ZA WHEELA.

Chicago, Ill. — Javni tožitelj bo zahteval, da parola izreče smrtno kazn nad Edward Wheelom in njegovima tovarišema Walter Theronom in Charles Carraotom, ki so umorili dva ala eksplozivne družbe pred tovarno Neuslov Bros.

"Ali boste glasovali az smrtno kazn?" je izpraševal javni tožitelj izrečane meščane, ki imajo služiti kot porotniki. Mnogi so rekli, da niso za smrtno kazn, drugi so odgovorili z da.

Izbiranje porotnikov napreduje počasi. Advokat bo Wheela zagovarjal, da ni pri zelo zdravi pameti. Pri izpraševanju porotnikov je Wheel kazal apatijo. Oblečen je bil v staro obleko, neobrit in lasje so bili skuštrani. Wheel je pravo nasprotje obeh drugih obtoženec, ki sta čedno oblečena in nosita lakaaste čevlje.

Berški sede pred Wheelom in za njim, ker ga smatra policija za zelo nevaren značaj.

Advokat je izpraševal Michael Donevana, ki je bil prvi poklican, da služi kot porotnik:

"Ali bi vpoštevali njegovo prejšnje življenje?"

"Da."

"Če zdaj pogledate Wheela in vidite, kako izgleda osebno, ali bi se v vas rodila mrznja do njega ali predsodki?"

"Ne."

"Če dokažemo, da je Wheel omračen na duhu in da ni vedel kaj je pravica, kaj krivica ob času ropa, ali bi ga spoznali nedolžnim?"

"Da."

Na to je W. W. O'Brien, advokat Carrota, izprašal Donavana:

"Ali poznate katerega policijskega uradnika?"

"Da, nekatere poznam prav dobro."

"Ali poznate policijskega načelnika Schuttlerja ali prvega deputija Westbrooka?"

"Ne."

"Ali poznate katerega policijskega uradnika, ki je v zvezi sto afero?"

"Ne."

Advokata sta sprejela Donavana kot porotnika, ko ga je pa javni tožitelj vprašal, če bi glasoval za smrtno kazn in je odgovoril z ne, je bil oproščen, da ne more služiti kot porotnik.

SUFRAŽETKA ALICE PAUL OBTOŽUJE.

Washington, D. C. — Gdš. Alice Paul, predsednica ženske stranke obtožuje, da je v kaznilnici niso le hranili s silo, temveč da so jo podvržli tudi prelaskavi, če ni bolna na umu. Grozili so ji, da je oddajo v blaznico, če nadaljuje z razpostavljenjem sufražetških stražaric. Nadalje izjavlja, da so kaznilniški uradniki, ravnali z njo nečloveško v kaznilnici.

Njena sestra Helen Paul je mrs. Agnes Morey iz Massachusettsa sta prišli do malega poslopja, v katerem drže psihopatične bolnike. Poklicali sta njeno ime in gdš. Paul je prišla k oknu. Povedala je sestri, da so ji trikrat dali hrano s silo.

Dr. Gannon, kaznilniški zdravnik, trdi da so žene prostovoljno sprejele hrano.

ROPARJI SO ODNESLI \$18,000.

Jackson, Mich. — Banditje so ponoči vlomili v farmersko banko v Concordu in z dinamitom razstrelili blagajno. Tolovaji so odnesli okoli \$18,000 v gotovini. Eksplozije so zbudile mnogo čenav, ki so prišli gledat, kaj godi, toda niso se upali k banki, ker so tam stali oboroženi roparji in grozili, da vsakega ustrele, če se približa. Banditje so prezevali telefonske in brzojavne žice in s po izvršenem ropu odpeljali na dveh avtomobilih.

Ko so po odhodu roparjev gledali banko, so se prepirali, da so banditje v blagajni pustili \$75 v zlatu. Pohištvo na banki bilo zrušeno, šipe v oknih pohištva so povzročili oseni trestrelb, preden so odpri blagajno.

MORILCA DR. CHAPINA IBOJEJO.

Chicago, Ill. — Detektivni vodstvom detektivskega načelnika Mooveyja so na dela, da polve tatove, ki so ukradli Frank Betz kompaniji v Hammondu \$5,000 medicn. Upajo tudi, da pri tem lovu izsledijo morilca Henry L. Chapina, ki je bil mrtorjen v Clevelandskem hotelu.

Detektiv, ki zasleduje poročalec medicn, menijo, da je oba zločina v tesni zvezi.

Policijski čke J. F. Hagerty, bivšega lekarnarja v Clevelandu, ki je moral iz mesta radi p narkotičnega zakona. Pravi, da je kmalu jo svojem prihod v Chicagu postal glavni prodajalec narkotičnih sredstev.

Dokazano je, da so v lom Hammondu izvršili malopridni iz Chicaga. Vled tega menijo, da je Hagerty v zvezi z afero.

Iz Clevelanda prihaja vest, da je morilec oropal dr. Chapina za drogerije in diamante, vredne \$4,000. Ko so našli dr. Chapina, je imel pentljo prerezano in pogrešili so diamantno iglo.

Zavoj, ki so ga našli tam, služil je za vado, in v njem je bil le papir. Na starem zavrtiku, ki je sestavili, so našli ime človeka, ki je nekoč bival v Clevelandu.

Težnik, s katerim je morilec razbil lobanjo dr. Chapina, so našli v stranski ulici za hotelom Zavit je bil v brisačo.

SVARILLO PROTI KONSERVATIVNIM ŽIVILOM.

Washington, D. C. — Pri vnanju konserviranih živil, ki konzervirana v kositarskih ladjah ali posodah iz stekla, je velika nevarnost, da se človek ne vzame pravico za oljno produke, dokler se družbe ne podvrže postavi izza leta 1881 z dne 11. prila, ki določa, da imajo nadzorniki pravico analizirati produkte.

DEŽAVA TOŽI TRINAJST DRUŽ.

Indianapolis, Ind. — Mari Caldwell, državni supervisor za kontrolo olja, toži trinajst oljnih družb in predlaga, da jim sodiša radniki izjavljajo, da v tovarni rabijo strupov, in da je voda za sta.

NEMŠKA UBEŽNIKA PRIJETA.

Laredo, Tex. — Carinski uradniki so prieli lajtnanta Haus Bege in lajtnanta Loeschenerja, sta pobegnili iz Fort McPherson Ga. Aretirali so ju blizo mehiške meje. Imela sta namen pobegniti Mehiko.

Washington, D. C. — Jugoslovanski naseljenici v Valparaisu Južna Amerika, so v kratki do petih dni nabrali skoro \$10,000 za srbske ujetnike in internirane v Avstriji. \$10,000 je bilo poslanih telegrafičnim putem srbski legaciji v Washington. Stala svota je dobila Jugoslovanski Narod. Obrana v Južni Ameriki da z njo razpolaga v imenovanen.

TRIJE RODOVI.

Dogodki iz nekdanjih dni. — Spisal Engelbert Gangl.

(Nadaljevanje)

"Torej naj ne pijem?" vpraša mater.
"Ne! Prosim te, nikar!"
Obrisala si je solzne oči.
"In še nekaj!" pravi mati.
"In to je?"
"Tudi tja ne hodi več — k Ribiču!"
Pavlu je zagorela kri v žilah. "Ali so tam ubili očeta?"

"Da, tam!"
"Ali mislite, da bodo tudi mene?" vpraša sin in ponovi: "Da bodo tudi mene ubili!"
Dva kmeta sta prišla po cesti in zavila v prodajalno.

"Zdaj boste lahko opravili sami, mati. Imam še drugih poslov," reče Pavel.
"Samo še toliko počakaj, da skleneva račune."

Kmeta sta kupila otrokom slaščice.
Ko odideta kmeta, sta prešela mati in Pavel denar.

"Na!" reče mati in mu odšteje kupček.
"Hvala! Toda o očetu mi boste še morali povedati."

"Da! Samo k Ribiču ne hodi!"

Pavel je stopil na ulico. Ozrl se je. Ni vedel, kam bi šel. K Ribiču je bilo še prezdolaj. Lenka ima zdaj posla še z drugimi gosti. A bil je žejen. Vse je gorelo v njem. Stopil je v prvo krčmo in sedel v kot. Čimbolj je pil, tembolj so se mu razvemale misli. Očeta mu je torej ubilo vino, pri Ribiču so ga ubili. Kako? Zakaj? Kdo bi mislil zdaj na to! Zdaj pripravlja Lenka večerjo; zase, za očeta in za onega iz Zavinkoveev. In če se to zgodi, da ne bo Lenka njegova, tedaj bodo Ribičevi v blititvi njega. A tja mora nocoj, naj se zgodi, kar hoče.

Ko je stopil iz krčme, je že mrak legel na zemljo. Temno je bilo po mestnih ulicah. Na nebu so se prižigale zvezde.

Pavel se je odkril in hodil po trgu. Glava mu je bila vroča in srce težko. Vino, izpito popoldan, ni zbudilo v njem dobre volje. Sedela je poleg njega temna slutnja, hodila z njim po trgu, stopila je z njim k Ribiču in sedla z njim za mizo. Tam so že bili zbrani njegovi prijatelji. Pozdravili so ga z veselimi klici. Željno so čakali Pavla in njegovih pesmi.

V drugem koncu so sedeli za mizo Ribič, Lenka in Zavinskak. Ravno kar so večerjali. Ko je vstopil Pavel, se je sklonila Lenka nad krožnik, Ribič je nataknil vino v kupice.

"Lenka, ali nimaš danes vina zame?" je glasno vprašal Pavel. Izpil je pravkar vino, ki so mu ga prijatelji natočili od skupne pijače.

"Ali ne maraš našega vina?" se je oglasilo na Pavlovo vprašanje troje grl.

"Boljše je ono, ki ga prinese Lenka," je odgovoril Pavel. V očeh mu je svetil plamen strasti in jeze. Roka, ki je z njo objemal izpraznjeni kozarec, se mu je tresla. Kri mu je šinila v lica, da so mu gorela: videl je, da se je začelo za Lenko in Zavinskaka skupno življenje. Lenkina pot se je obrnila od Pavlovi. Ni lagala njegova slutnja.

"Vina, vina, vina!" je kričal Pavel in tolkel s praznim kozarcem po mizi. Lenka je hoteli vstati, a oče jo je potisnil na stol nazaj. Vstal je sam in postavil na mizo nov bokal vina.

Vtem, ko je oče odšel po vina, so se srečale Lenkine in Pavlove oči. Bile so polne otožnosti, kakor da se gledajo ob slovesu.

"Izgubljeno je!" so govorile Lenkine oči.

"Ali hočete ubiti tudi mene?" so izpraševale njegove.

"Kje so tvoje vesele pesmi?" vpraša sosed Pavla.

"Nagrobico vam zapojem, če hočete," odgovori Pavel in pije.

Glasno se zagrohoče družba. Zdelo se ji je, da je Pavlov odgovor dovtip.

"Ne smejte se!" zakliče Pavel. "Kdo se smeje ob pogrebu?"

"Ali kaj ti je danes?" ga vpraša eden izmed družbe.

"Zbrali ste se, da me pokopljete," reče Pavel, "zakaj tudi mene ubijejo pri Ribiču."

"Ali se ti blede? Ne umejemo te, govori jasno se oglašajo nekateri tovariši Pavlovi."

"Pa vam povem jaz, kaj je danes Plesecu!" reče Ribič. Vstal je s stola. Bil je velik in močan. Senca mu je segala skoro do stropa. "Pijan je!"

Bliskoma plaše Pavel s stola. Omahne naprej in nazaj. Ko bi se ne ujel z roko za naslonjalo pri stolu, bi se sesedel ob steni.

"Ni res!" zakriči, "Ribič laže!"

Ribič stopi izza mize. Prestopil je dvakrat in stal pred Pavlom, roke v žepih.

"Kaj si rekel?" ga vpraša. Sklonil se mu je čisto do obraza. Začutil je Pavel, kako sope težko in razburjeno. Vsi so skočili s stolov. Lenka se je obrnila v stran. Za hip je zavladala v sobi tišina. Iz sosednje pivnice je šumelo pijano blebetanje.

"Kaj si rekel?" vpraša zopet Ribič, "povej še enkrat, če imaš pogum!"

Lenka je zbežala iz sobe. Obstala je pri vratih prve sobe in trepetaje čakala, kaj se zgodi.

Pavel se je uprl z eno roko ob mizo, z drugo je prijel kozarec. Hripav mu je bil glas, ko je kričal, da so se mu napele žile na vratu:

"Oni-le tam pri mizi . . . tisti iz Zavinkoveev je prišel . . . da, prišel, da me pomaga ubiti . . . ubiti . . . Toda ne bo me . . ."

Zavzdignil je roko s kozarcem in jo obrnil proti Zavinskaku. A lučaj je prestregel Ribič in iztisnil iz Pavlove roke vso moč. Iz pesti je zdr-

nil kozarec na tla in se razletel v kosce. Ribič ni izgovoril niti besede. Dvignil je Pavla izza mize in ga nesel skozi prvo sobo na cesto.

VII.

Po Ribičevi spalnici so odmevali pozno v noč trdi koraki.

Ribič je hodil gorindol. Mahal je z rokami po zraku in jih zopet sklepal na hrbtu. Nemirno je plapolal plamen debele lojene sveče, ki je gorela na mizi, da se je dvigala in krčila Ribičeva senca. Črtala se je po tleh in po stenah kakor črna halja, ki se ziblje v vetru.

Tu zdolaj, koder ima Ribič zdaj svojo mešnico in gostilnico, je svoje dni trgoval on, Pavlov oče. Umrl je že davno, ali v ponočnih urah, ko ni spanja, prihaja k Ribiču. Zbuja se mu v njegovih spominih, ki pospe zopet tedaj, ko pridejo z jutrošnjim vsakdanjem skrbi in vsakdanje delo.

Tudi zdaj se dviga Pavlov oče iz Ribičevih spominov. Bled, do smrti utrujen stopa iz njih. Njegovo umorjeno življenje kliče po osveti.

Bila sta prijatelja Ribič in Plesec. Še predno je moral Ribič k vojakom, je bil Plesecu najljubši tovariš. V dvanajstih letih, ko je bil Ribič pri vojaki, si je ustanovil in utrdil Plesec prodajalnice. Bila je med prvimi v mestu. Vešč in skrben je bil mladi gospodar. Obetala se mu je lepa bodočnost, ko se še oženi in si ustanovi lastno ognjišče.

Še srečnejše je bilo prijateljstvo med Ribičem in Plesecem, ko se je prvi vrnil domov od vojakov. Vrnil se je Ribič, bogat v izkušnjah in doživljajih. Z njimi je kratkočasil prijatelja. Prinesel je tudi nekaj denarja s seboj. Po daljnjih krajih in deželah, koder ga je vodil glas vojaške trombe, se je dalo tudi kaj prislužiti in priigrati. Zakaj dobro se je spoznal Ribič na kvarte. Že pred vojaškimi leti je bil zaverovan vanje, a pri vojakih je spoznal vse tajnosti, te igre, poštene in nepoštena. A tudi v arcu se je izpremenil. Kar je bilo v njem dobrega in mehkega, je posirovelo in okamenelo. In kakor prej, tako sta tudi zdaj prijatelja večkrat pokvartala. A sreča se je vedno naklanjala k Ribiču, Plesec je zmeraj segal v žep. Pa saj je lahko; kaj se mu tudi pozna ta malenkostna izguba.

Tako je bilo pri Ribiču vedno nekaj drobca. Toda samo ob tem ni smelo ostati. Oče je imel majhno gostilnico. Da je privabljal goste, je imel za točajko lepo, živo dekle. Stari je umrl, sin je prevzel, kar je ostalo po njem. Tudi točajka je ostala pri hiši, in pol leta po očetovi smrti se je Ribič poročil z njo. Nista vprašala src, ali je prav tako ali ne, vzela sta se, ker je obema kazalo: Ribič je vedel, da si pridrži stalne goste, a ona, da se preskrbi za starost. Drugoval mu je pri poroki Plesec. Bila sta najboljša prijatelja, in tudi nevesto je poznal, odkar je služila pri Ribiču. Po težkem dnevnem delu se je mnogokrat veselil tamkaj.

V istem letu se je oženil tudi Plesec. Vzel je dekle, ki je bilo nekoliko let starejše od njega, ki ni bilo lepo, a je imela nekaj denarja. Pri Plesecovi poroki je drugoval Ribič. Tako se je zdelo, da je med obema hišama sklenjeno nerazrušljivo prijateljstvo.

O Plesecu se je jela širiti govorica, da je bogat. Zavidno so ga začeli gledati ostali trgovci. V drugih meščanih pa je zbuvalo zaupanje in spoštovanje. Poverjali so mu razna častna mesta, a da utrdi med meščanstvom domnevanje o svojem bogastvu, se je ob mnogih prilikah kazal radodarnih rok. Ta pa tudi zategadelj, da naj bi bila zavist drugih trgovcev opravičena. A z ženo ni prišla v njegov dom ona sladka moč, ki priklepa moža na hišo. Ob večerih je rajši posedal pri Ribiču, ki je bil zgovoren in zabaven in katerega žena je bila vljudna prav tako kakor prej pred poroko. Stari Plesec je bil tak, kakršen je zdaj Pavel. Lepo je pel in imel je goreče oči, ki so si želele drugačne žene nego jo ima. Spremljal je petje na kitaro. Ko so prišle pozne ponočne ure in ko je že vino poganjalo kri v glavo, je sedel, naslonjen na zid, na svojem navadnem prostoru, pel in brenkal, in Ribičeva žena je spremljala njegovo petje z visokim, zvoničkim glasom.

Naposled je vzel Ribič iz omare kvarte.

"Ali jih ne bi nekoliko vrgla?" je vprašal Plesec.

Plesec pa je samo čakal tega vprašanja.

Ribič je začel igro s trezno glavo, Plesec je slepilo vino.

Igrala sta za lep denar. Rasli so bankovci na mizi. Vljaja in vljaja je bila vsota. Še ena kvarta . . . V trepetu so čakali prsti enega in drugega, kdaj sežejo po kupu denarja. Čulo se je samo, kako pada zdajnjazaj kvarta na mizo. V strahu in upu so drhtele žile. Okna so bila skrbno zagrnjena, da ne bi videla noč, kam se nagne sreča. Toda Ribič se je razumel na kvarte. Igral je v početku tako, da je upal Plesec na dobiček. S tem mu je vzbujal strast in moral trezni preudarek, a naravnaval je tok igre v svojo korist. In ko je padla zadnja kvarta, se pobledele Plesecu lica: Izgubljeno! . . . S prijatanim smehom je pograbil Ribič denar in ga ahranil v žep. Namignil je ženi, ki je natočila Plesecu kupico: "Kaj bi žalovali! Bo pa prihodnjič drugače! Pijte!"

"Ha, kaj to! Saj imamo!" se je tolašil Plesec. Zvinom si je pregnal čudno tesnobo, ki se mu je dvigala v grlu.

"To je malenkost. V enem dnevu jo zaslu-

žim!"

Začelo se je iznova, a izteklo se je postarem.

Svitalo se je že na vzhodu, ko je šel Plesec proti domu. Odvihal je ovratnik in skril glavo vanj, da bi ga nihče ne spoznal, ako bi ga kdo srečal. Saj so ljudje že vstajali. In sram bi ga bilo, ako spozna kdo, da je ponočnjak čislani meščan in trgovec Plesec.

(Dalje sledi).

Utrinki.

ORTICE IN POTOPIALI.

Spisal Franjo Krašovec.

POPADANSKI IZPOTHOPI PO ITALIJI.

(Nadaljevanje)

Bil sem lani v Trstu, ko so imeli Slovenci baš neko manifestacijo za svoje ljudske šole. Priredili so veličasten obhod po mestu, naenkrat nekemu pada na um, da bi bilo dobro iti demonstrirati pred laški magistrat. Da se je to zgodilo, pomeni cele manifestacije bi bil — pokopan. Na trgu pred tržaškim "Narodnim domom" je bilo zbranih množica, velik del udeležencev se je že pomikal smerom k magistratu — kar prične izpred duri "Narodnega doma" govoriti neki tržaški odvetnik — Slovenec. Krasen, poln kipeče ljubezni do maroda tu zbrane ga, je bil njegov govor in vplival je z magnetično silo. Narod je bil poučen, da bi bila s takim činom pokopana vsa manifestacija, da bi moglo priti celo do krvoprelitja; mirno je ostala množica na mestu ter se po končani slavnosti razšla. — Tržaško slovanstvo, ki je v evre in raste, v njem so vsi pogoji za srečno in mirno bodočnost!

Bila je čarobna spomladanska noč — na polnoč je šlo — ko sem sem se poslavljaj od milih tržaških Slovencev, ki sem se z nekaterimi tako brzo seznanil in stopil proti pomoči. Lloydov parobrod "Venet" se je polnil. Že drugič v življenju se zibljem z njim po sinji Adriji. Mirna, nebeškoma noč! Kakor nalašč za zaljublence, za mlade novoporencence! Nekoliko takih srečnih dvojic je paš šetalo po krovu; jaz pa sam samcat! Malo zavidljivo sem jih gledal presrečne zemljane; kmalu pa sem bil v svoji kabini in spal, dokler me niso v Benetkah prebudili sitni natakariji. Še bi bil spal, da me niso zbudili. Nekoliko slabe volje sem veslal v gondoli po kanalu grande, ki ga je zlatilo jutranje sonce, da so odsevale v njem starodavne palače, kot iz čistega zlata! Nisem bil danes prvi v Benetkah in morda ne zadnji, ker sem jih že opisal ne stotim tega danes.

Za dobro uro po nedogledni padovanski ravni sem bil s hlapčom v Padovi. Z nekim posebnim čarom me je vlekle to mesto nase; sam ne vem zakaj. Morda zato, ker ima mnogo lepih cerkva. Ne potujem nikdar samo izključno zaradi tega, da kaj vidim, nego da se razvedrim, ako pa nehoti in mimogrede kaj vidim, ne odtegne se to mojemu spominu in peresu.

Spominjam se še na stare naše "padarje" po deželi okrog, ki so že danes akoro docela izumrli. Skoro ti vsi so bili promovirani na padovanski univerzi ki je imela še pred dobrim pol stoletjem najglasovitejšo medicinsko fakulteto na svetu! Kako živo se še spominjam dobrodnega dr. M. v nekem gorenjskem trgu. V enem kotu sobe je imel na basenega orla, v drugem medveda, na pisalni mizi mu je že cela destiteta ležala mrtvaška glava. Nad pisalno mizo pa je visela diploma padovanske univerze. Z zlatinimi črkami je bilo zapisano: Nos rector magnificus Paduensis nominamus. . . In kadar je oil sivolasi mož posebej dobre volje, pokazal je na diploma, potem pa se potrkal na prsi, rekoč: Nos doctor medicinas universae, universitatis Paduensis! . . . (Jaz doktor vsega zdravilstva universe Padovanske.) Važno je prišlo: "Ti seveda tega ne razumeš, premlad si še! Ali samo priden bodi, in prišel bo čas, ko boš vedel, kaj se to pravi; ali takrat mene, padovanskega doktorja, že ne bo več na svetu. . ." in res je blagi mož legel v grob še predno sem razumel njegove besede.

Par let po smrti dobrega starčka sem prišel v njegovo hišico, ki so jo posedali že popolnoma drugi ljudje. Sinčajo zabredem na podstrežje. In kaj zagledam? V kotu zlomljen okvir, v njem pa diploma padovanskega doktorja. Šipa je bila strta, pod njo le še ostanki slavne diplome, večinoma je bila že snedena od molov in podgan. Ubogi padovanski doktor! Na podstrežje so ti vrgli tvojo slavno diplomu, kako so onečastili tvojo spomin! Da veš za to, v grobu bi se obrnil! — — —

Danes je v Padovi živahno vrvenje. Vrš se semenj, in poleg konjskih meštarjev so prispele cele trupe romarjev na počastje sv. Antona. Pa tudi sicer brezdelni Padovani in Padovanka prikazujejo danes mrzlično gibčnost. Glej, kako brihko hiti po cerkvenem trgu padovanska matrona, kakor z ličilom zenačene so vse gube na ostarelem licu — izpremenila se je v svežo, cvetočo razposajeno devojko!

Padovanci umejo prav mojstrski združiti idealno-pobožno z materijalnim in profanim! Cerkvni shod pa — konjski semenj! In lepi so vam bili ti konji, da sem se zavzel, kako more obstajati v izstradani Italiji tako krasno konjsko plemo. Pa o tem pozneje! Ozke, vlažne ulice so bile nakopičene okoličanskega ljudstva. Kdor pride sedaj na cerkveno pročenje, stopi tudi malo na sejmšče; kdor si pa pride izbirati lakrih vrancev ter nakupovat loncev in drobnarij, se gotovo pomudi tudi malo v cerkvi. Kakor bi Padova doživela drugo preseljevanje narodov, tolika množica naroda vre v mesto; iz vseh sosednjih mest in trgov: iz Abana, iz Comlara, Pojana, Vigonze itd. Stojim na stopnjicah padovanske katedrale in gledam nenavadni prizor. V cerkev se pomika počajo, nedogledno dolg izpreved italake duhovščine in vernikov mnoga mitra se svetli od koncu. . . Zašel sem med ženske. Kolikor razumem njihovo narečje, izklopetajo vse novice iz širne okolice. Na stotine se zbira devotk na velikem trgu: nobena vaška lepota izpod sedmega zvona ne zamudi današnjega dne; bilo da jo je ostavil ljubček, ali da je obolela na smrt, ali da nima niti dvajset centimov v svojem žepu. Med njimi lični laški mladeniči zagorelih lic; za njimi brezobse starice, ob njih otroci, ki so se morda komaj pred meseci rešili nadležnih povojev!

Valovanje naroda me je vlekle seboj in nehoti sem prišel v padovansko "prato". Mnogo listnatega drévia je človeška roka razporedila v lep perivoj, v njegovo senco pa postavila mogočne mramornate kipe. Vsi ti, katere nam predstavljajo mramornati kipi, so bili slavni učenci padovanske univerze. Kako jim kadijo danes pokojni mir, čestitim, mramornatim očakom! Nebroj kolotočev se vrti, ob njih hrečiča godba, tekmujoča v najbujnejših diskordih! Na drugi strani pa konjski semenj! Mnogi tisočaki romajo iz rok v roke! V ozadju so postavljeni šotori in v njih ponorame ter menažerije! Iskrih oči letajo laške lepoticice med valove, do množice in z nemim obduvovanjem zro na izobesebene lepake. Za deset centimov celo dvajseto stoletje v silki in besedi! Od angleško-burske moritve pa do rusko-japonske vojne! Kakor stena visoko platno ti izpičuje, da se tu poveljuje grozota človeškega klanja na daljnem vzhodu! Slika predstavlja padeš Port-Arthurja.

Na lakrem vrancu, z demonskim pogledom, sedi zmagoznost! Nogi in a ponosom turškega paše gleda prihajati ponižnega Steslja. Na desni in levi dežuje granat in bomb. Na bojnem polju kot zel-nate glave, prave glave človeških bitij. Nad njimi vzhaja sonce, vseučeno, vsoživljajoče. Življenje in smrt si podajata roko k nenavadni zvezi. Strašna, grandiozna, nepozabna slika!

Zabavišče pri zabavišču in trumoma se gnete narod okoli njih. Na tribunah menažerije stoji dražestna devojka v vpijoči, karminalni obleki, vabeča občintvo v notranje prostore. Zunanje slike prikazujejo najstrašnejše dogodke iz srednjeveških pustinja! Razjarjen tiger mesar in dvojico loveev in jim srka kri. "Corpo di Bacco!" To je kaj za vročerkve laške fantaline. Skrivnostno nam meškavajo svojim izvoljenkam, kot bi hoteli reči: "Ne takoj! Da imamo vsi posla s to zverjo drugače, bi ji dali vetra!"

Ob pozni popoldanski uri ponehava to nenavadno vrvenje, in nasičen redkih užitkov zapušča okoličan šumna zabavišča. Sejmišča se prazniijo in okoli 6. ure popoldne zadobivajo prej tako živahni prostori, vedno bolj vsakdanje lice. V mraku pa pripe tu di padovanska elita iz svojih palač, da s svojo navzočnostjo počasti mesto veselja. Ceste, vodeče iz mestnega ozidja, se polnijo s svetlimi kočijami. Za trenotek

pozabiš, da si v malomestni dovi in zdi se ti, da si na rimski Apiji. Plemiški po ro in denarju se živahno smeji mehkih sedeh dvovprežnih roe" med njimi v tankih, njih pačolanih meščanske kr tice, mile in čedne, kakor junakinje fantastičnih roman

Do mraka je trajalo to nem dno vrvenje, in danes sem po naključju naletel nanj, se prazniijo, le na trgu pred nico stoji še v gruči ljudi vdarjajo goslarji svoje južne je in igrajo mandolino, vme suče mladi svet nižih meščas slojev. Veselo frfolaio lahka la "belle fanciulle", ker lep Severoitalijanke. Čast, ki čast! Kdor je videl Napoli al novo, mora priznati, da bolj čednega in zamazanega žer ne najde, kot je tam. Proti te severna Italija vse kaj dru Plemenitega izraza v potezah zna lepota na evetočih lich, lijsko snažna čednost na k svojstva, ki jih zapazi pri d kah Milana, Verone in Pa ali pri žensstvu južne Italije kdari! V podvojeni lepoti na zdravljanje mlečnorožna lica roitalijanskih blondink! Ital ka je redko pavolasa, ako glavico krijejo zlatožolti kod omamljive lepote! Nisem je lepše ženske od Severoitalije plavolaske. Človeku se nehoti ne misel, da li ni nesmrtni R to zajemal snovi k svojim sežnim madonam? — Tu se severna pasma z južno in v renei n. pr. že sreča čisto d tipe. S kakšno gracioznost poda stasita Padovanka v na svojega plesalca! Nežnoboja ša milobno de očesu; za tuje kaj nenavadno poetičnega! ure bi zrl drihtečemu kre nežnih bitij in priuškoval z nim južnim arijam. Neraz roče-vrtinice in dehteti nage ki presrečnim plesalkam br jemno dišijo lepe kodre, le k veličujejo njih krasoto! Se ne plešejo fantastične tar vročerkve Rimljanke ali e stne Naolitanke, ali njih kr so zato tem ubranejša, harm nejše.

(Dalje prihodnjič).

CENA ZA KOK DOLOČEN

Washington, D. C. — Up za kurivo je potrdila cen kok. Tona koka sis Couno stane šest dolarjev. Ta cena zdaj velja menda ves kok.

SKLADIŠČA SO ZVEHAN

PERUTNINO IN JAJCU

New York, N. Y. — Ar William, tukajnji žilivski v vitelj izjavlja, da je preiskav skladiščnih dognala, da je v 100,000,000 tucatov jajec in 000,00 funtov zaklano perot

ŠESTDESET KAZNENCEV

PUSTE NA ČASTNO BE

SEDO.

Denver Colo. — Šestdeset njencev v kaznilnici v Canon tiyja in v poboljševalnici v V na Visti izpuste na častno b do, da sprejmejo delo na žele cah.

BANDIT UBIT.

Vulsa, Okla. — Bančnega dila Lee Harris so izsledili mesta. Mož jo je popihal, ko videl, da so mu policaji za p ni, jo je popihal skozi zad vrata. Sledila je bitka med p caji in tolovajem, v kateri je Harris smrtno zadet.

ŽELEZNIŠKA DRUŽBA

STAVLJA ŽENE V DELAV

NICAH.

Bangor, Me. — Bangor & Ar stook železnica je nastavila v lavnica 25 žensk, da opravlj dela, ki so jih do sedaj opravlj delavci.

VROKE RAZSTRELE PLE

KUJEJO.

Washington, D. C. — Tajni gentje preiskujejo vroke, ki povzročili v največji gazolin tovarni na svetu, ki se nahaja v Hopu, blizu Freimonta, W. V. Vlada je dobila informacije, ekaplozije ni povzročila nevela.

Kadar spremeniš navor, m

šito vsolej stari in novi navor.